

Vztah perfekcionismu a pohlaví¹

➤ **Teoretické ukotvení**

Perfekcionismus je **osobnostní rys**, který způsobuje tendenci stanovovat vysoké standardy sobě, a také svému okolí, za účelem dosažení úspěchu ve všech oblastech života. Takoví jedinci posuzují svou sebehodnotu na základě dosažených výkonů, které hodnotí často jako nedostatečné, a to v důsledku nereálných subjektivně nastavených měřítek úspěchu (Overholser & Dimaggio, 2020).

V řadě studií se zkoumal perfekcionismus v kombinaci s dalšími proměnnými. Studie provedená autory Sand et al. (2021) na populaci adolescentů se zaměřila na souvislosti s pohlavím, věkem a socioekonomickým statusem. Výsledky ukázaly, že míra perfekcionismu je u mužů i žen podobná, s výjimkou dimenze sociálně předepsaného perfekcionismu (tzn. subjektivní tlak ze strany rodiny, přátel a dalších v sociálním prostředí), kde je míra vyšší u žen. Ve výzkumu Gawlika (2012) byla sledována proměnná pohlaví ve spojitosti s perfekcionismem a ukázalo se, že ženy dosahují vyšší míry perfekcionismu než muži. Další výzkum provedl autor Stroeber (2009), který zkoumal vztah mezi pohlavím, věkem a životní spokojeností.

V této zprávě si klademe za cíl prozkoumat pomocí multivariační analýzy rozptylu (MANOVA), zda mezi muži a ženy existuje rozdíl v osobnostním rysu perfekcionismu.

➤ **Datový soubor**

Data pochází z práce *Škála perfekcionismu* zpracované studenty v předmětu Psychometrika 1 (Balharová et al.). Tato škála obsahuje 25 výroků, přičemž respondenti hodnotili jednotlivé výroky na škále Likertova typu (1 – nesouhlasím, 2 – spíše nesouhlasím, 3 – spíše souhlasím, 4 – souhlasím). Autoři na základě faktorové analýzy extrahovali pět faktorů, pomocí nichž rozdělili škálu do subškál (viz níže). Abychom mohli použít naši zvolenou statistickou metodu, byly hodnoty jednotlivých subškál převedeny na hrubý skór a následně na T-skór.

Datový soubor činí 476 respondentů. Respondenti byli ve věku od 12 do 78 let, průměrný věk respondenta byl 26 let. Testování se zúčastnilo 361 žen (75,84%) a 115 mužů (24,16%).

¹Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=84>.

➤ Závisle proměnné a regresor

Zajímáme o to, zda muži a ženy dosahují rozdílných výsledků na škále perfekcionismu, kterou tvoří pět subškál. Při práci s daty tedy sledujeme **pět závisle proměnných a jeden regresor**.

Závisle proměnné:

- *váhavost* (sebekritičnost a kritičnost vůči ostatním)
- *úzkost* (vysoké osobní standardy)
- *sebedůvěra* (pochybnosti o efektivnosti vlastních akcí)
- *vztahy* (snaha vyhovět sociálním očekáváním)
- *pořádek a řád* (extrémní zaměření na organizaci)

Regresor

- *pohlaví* (0 – žena, 1 – muž)

➤ Výsledky

Jestliže nabývá regresor pouze dvou úrovní, a zároveň sledujeme více než jednu proměnnou, využíváme pro výpočet **multivariační analýzu rozptylu**, konkrétně *Hottelingův test*. Tento výpočet byl proveden v programu *Statistica*. Výsledek *Hottelingova T²* je roven hodnotě 50,85. *F – test* nabývá hodnoty 10,06 s 5 a 470 stupňů volnosti. *P-hodnota* je <0,05, proto můžeme výsledek označit za statisticky významný. V tomto případě platí, že zamítáme nulovou hypotézu, která říká, že neexistuje rozdíl mezi perfekcionismem u mužů a žen. V tabulce 1 prezentujeme výsledky ukazatelů, které slouží k testování statistické významnosti. Wilksova lambda nabývá hodnoty 0,903, a to značí velký efekt. Hodnota éta-kvadrát poukazuje na to, že naše proměnná pohlaví vysvětluje asi 10% variability.

Tabulka 1: Velikost efektů a síla významnosti testu

Efekt	Wilksova lambda	p-hodnota	Éta-kvadrát
Počátek	0,027	0,000000	0,973
Pohlaví	0,903	0,000000	0,097

Pomocí t-testu jsme sledovaly pět proměnných. Tabulka 2 představuje hodnoty ukazatelů (průměr, směrodatnou odchylku, t-hodnotu, p-hodnotu) pro jednotlivé proměnné. Pro

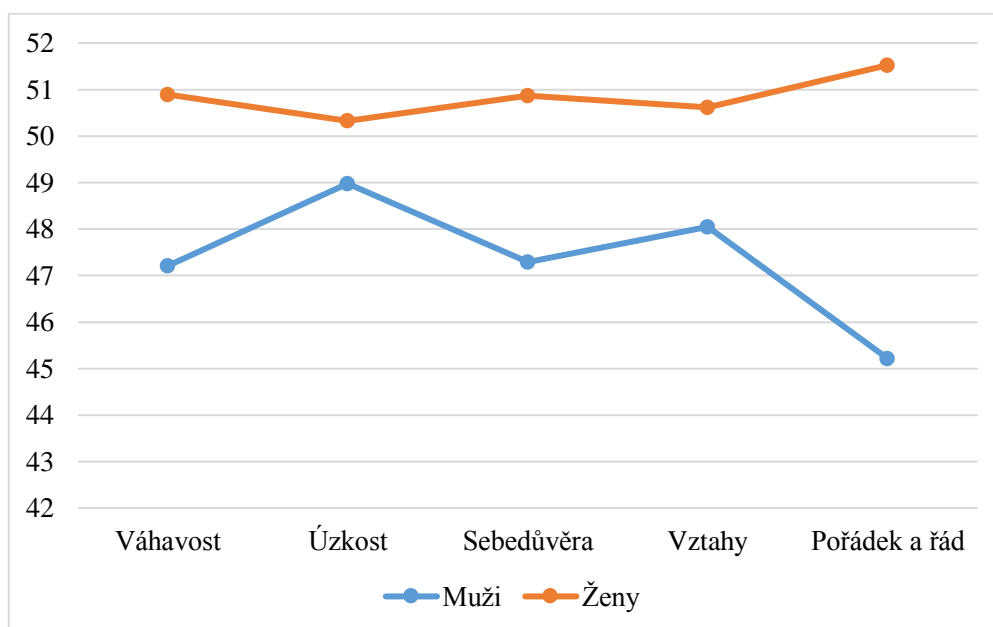
proměnné *váhavost*, *sebedůvěra*, *vztahy*, *pořádek* a *řád* platí, že je p-hodnota $<0,05$, což značí statisticky významný rozdíl mezi muži a ženami v této oblasti. Při zkoumání proměnné *úzkost* nebyl nalezen statisticky významný rozdíl v souvislosti s proměnnou pohlaví.

Tabulka 2: Výsledky vícerozměrného t-testu

Proměnná	Průměr - muži	Průměr - ženy	Směrodatná odchylka - muži	Směrodatná odchylka - ženy	t-hodnota	p-hodnota
<i>Váhavost</i>	47,21	50,89	9,30	10,06	-3,48	0,00
<i>Úzkost</i>	48,98	50,33	9,93	10,01	-1,26	0,21
<i>Sebedůvěra</i>	47,29	50,86	9,89	9,89	-3,38	0,00
<i>Vztahy</i>	48,05	50,62	10,26	9,85	-2,42	0,02
<i>Pořádek a řád</i>	45,22	51,52	8,89	9,86	-6,11	0,00

Průměrné T-skóry z jednotlivých subškál u mužů a žen zobrazujeme v Grafu 1. Z tohoto grafu můžeme sledovat, že ženy v průměru dosahují vyšších výsledků ve všech subškálách než muži.

Graf 1: Průměrné T-skóry mužů a žen

➤ Diskuze

Cílem této práce bylo prozkoumat vztah mezi perfekcionismem a pohlavím pomocí multivariační analýzy rozptylu (MANOVA). Z našich výsledků vyplývá, že ženy dosahují vyšší

míry na škále perfekcionismu než muži. Tyto výsledky se shodují s výzkumy Gawlika (2012) a částečně výzkumem Sand et al. (2021), dle kterých existuje rozdíl v míře perfekcionismu dle pohlaví. Závěrem musíme brát v potaz, že přestože jsme pracovali s reálnými daty, použitá *Škála perfekcionismu* není standardizovanou psychodiagnostickou metodou, proto mohou být naše výsledky zkreslené.

➤ Seznam zdrojů

- Balharová et al. (2017). *Škála perfekcionismu*. Projekt v rámci předmětu Psychometrika 1. Získáno dne 30. 3. 2023 z: <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/pmlab/>.
- Gawlik, B. M. (2012). *The impact of gender on self-oriented perfectionism and its relationship to psychological distress*. McKendree University Research Journal, 10, 63-70. Získáno dne 30. 3. 2023 z: <https://www.mckendree.edu/academics/scholars/issue18/gawlik.htm>
- Overholser, J., & Dimaggio, G. (2020). *Struggling with perfectionism: When good enough is not good enough*. Journal of Clinical Psychology, 76(11), 2019–2027.
- Sand, L. et al. (2021). *Perfectionism in Adolescence: Associations With Gender, Age, and Socioeconomic Status in a Norwegian Sample*. Frontiers in Public Health, 9, 688811. doi: 10.3389/fpubh.2021.688811.
- Stroeber, J. (2009). *Domains of perfectionism: Prevalence and relationships with perfectionism, gender, age, and satisfaction with life*. Personality and Individual Differences, 46(4), 530-535. DOI: 10.1016/j.paid.2008.12.006.